

Ratyfikacja Zrewidowanej Europejskiej Karty Społecznej potrzebna tu i teraz

Czym jest Zrewidowana Europejska Karta Społeczna?

Zrewidowana Europejska Karta Społeczna (ZEKS) to międzynarodowy traktat Rady Europy, który stanowi jeden z najważniejszych instrumentów ochrony praw społecznych i pracowniczych w Europie. Przyjęta została 3 maja 1996 r. w Strasburgu jako nowa wersja wcześniejszej Karty z 1961 r., w odpowiedzi na przemiany społeczno-gospodarcze, jakie zaszły w Europie w ciągu trzech dekad. Celem rewizji było wzmocnienie katalogu praw socjalnych i dostosowanie ich do współczesnych wyzwań rynku pracy, polityki społecznej i równościowej.

Historia i kontekst

Europejska Karta Społeczna została przyjęta w 1961 r. jako odpowiedź Rady Europy na konieczność uzupełnienia Konwencji o ochronie praw człowieka o prawa ekonomiczne i społeczne. Polska podpisała Europejską Kartę Społeczną w 1991 r., a ratyfikowała ją w 1997 r. Równolegle wiele państw członkowskich zaczęło ratyfikować Zrewidowaną wersję Karty traktowaną jako nowy, pełniejszy standard. Do dziś ratyfikowało ją 26 państw, w tym wszystkie największe gospodarki Europy Zachodniej i większość państw Unii Europejskiej. Polska niestety nie należy do tego grona.

Co zawiera ZEKS?

Zrewidowana Karta obejmuje 31 artykułów, które gwarantują m.in.:

- prawo do godziwego wynagrodzenia,
- prawo do bezpiecznych i higienicznych warunków pracy,
- prawo do ochrony zdrowia,
- prawo do zabezpieczenia społecznego,

- prawo do równości kobiet i mężczyzn,
- prawo osób starszych do ochrony społecznej,
- prawo pracowników migrujących i ich rodzin do ochrony.

To katalog praw, który - w odróżnieniu od wielu innych dokumentów międzynarodowych - podlega ocenie w ramach regularnych procedur monitorujących.

Znaczenie Karty dla świata pracy

Zrewidowana Europejska Karta Społeczna jest często określana jako socjalna konstytucja Europy. Nie ma charakteru jedynie deklaratywnego - zawiera konkretne zobowiązania państw w zakresie polityki społecznej i prawa pracy. Komitet Europejski ds. Praw Społecznych, który ocenia przestrzeganie Karty, interpretuje ją dynamicznie i z uwzględnieniem aktualnych wyzwań (takich jak prekaryzacja, ubóstwo pracujących, czy zmiana technologiczna). ZEKS stanowi więc realny punkt odniesienia dla działań legislacyjnych i polityk krajowych.

Polska a ZEKS luka prawna

Polska, choć jest członkiem Rady Europy i UE, do dziś nie ratyfikowała Zrewidowanej Europejskiej Karty Społecznej, a więc formalnie nie przyjęła pełnego katalogu praw społecznych. Tym samym polscy pracownicy i obywatele pozbawieni są ochrony, która przysługuje mieszkańcom większości krajów Unii Europejskiej.

Przypominamy:

Postulat ratyfikacji Zrewidowanej Europejskiej Karty Społecznej i protokołu o skardze zbiorowej od lat znajduje się w dokumentach programowych NSZZ „Solidarność”, w tym w Uchwale programowej XXXI Krajowego Zjazdu Delegatów NSZZ „Solidarność” (Spała, 19–20 października 2023 r.).

W ramach projektu „Rozwój zdolności NSZZ ‘Solidarność’ dla aktywnego udziału w procesie monitorowania i stanowienia prawa” w kwietniu 2026 r. planowane jest seminarium dotyczące ratyfikacji ZEKS.

Barbara Surdykowska, ekspert prawny Komisji Krajowej NSZZ „Solidarność”

